

MİLLİ TARIM PROJESİ

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arivi

Türkiye’yi tarımdaki rekabetçi gücü, üretim çeşitliliği ve standartlarıyla bölgesinde lider pozisyona getirmek için “Milli Tarım Projesi” başlatıldı. Proje, bitkisel üretimde “Havza Bazlı Destekleme Modeli” ve hayvansal üretimde “Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli” olmak üzere iki ana temelden oluşuyor.

Türkiye, son yıllarda tarımın yapısal sorunlarının çözüme kavuşturulması ve destekleme miktarlarında yapılan önemli artışlar sayesinde, üretim ve tarımsal hasıla bakımından ciddi gelişmeler gösterdi. 2003-2016 yılları arasında tarım sektörü ortalama her yıl yüzde 2.3 büyüdü.

2002 yılında 98 milyon ton olan toplam bitkisel üretim miktarı, 2016 yılında %18 artarak 116 milyon tona ulaştı. Büyükbaş hayvan varlığı %43 artışla 14.2 milyon başa, küçükbaş hayvan varlığı %29 artışla 41.3 milyon başa, kırmızı et üretimi %179 artışla 1 milyon 173 bin tona, süt üretimi %120 artışla 18.5 milyon tona ve tavuk eti üretimi %170 artışla 1 milyon 879 bin tona ulaştı. Toplam itibarıyla hayvansal üretim 22.8 milyon tonu buldu. Su ürünlerinde ise %314 artışla üretim miktarı 253 bin tona ulaştı.

Bu gelişmeler sonucunda 2002’de 36.9 milyar TL olan tarımsal hasıla 158 milyar TL’ye ulaştı ve GSYH’de %6.1 paya sahip oldu. 2002’de 3.8 milyar dolar olan tarımsal ihracat ise 2016 yılında 4.3 kat artışla 16.3 milyar dolara ulaştı. Son 15 yılda tarım ve gıda ürünleri ihracatında toplam 58 milyar dolar fazla verildi.

Sektörde bu gelişmeler ışığında çıtayı daha da yukarı çıkarmak, Türkiye’yi tarımdaki rekabetçi gücü, üretim çeşitliliği ve standartlarıyla bölgesinde lider pozisyona getirmek ve dünya pazarlarında küresel bir aktör yapmak için “Milli Tarım Projesi” başlatıldı.

Sorularımızı yanıtlayan önceki Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı ve AK Parti Şanlıurfa Milletvekili Faruk Çelik de “Tarımda şu anda ulaştığımız bu güzel seviyeyi geliştirmek ve 2023 hedeflerimize ulaşmak için bitkisel ve hayvansal üretimde potansiyelimizi etkin kullanmamız, topraklarımızı daha iyi değerlendirmemiz, verimin esas alındığı planlı bir üretim modeline geçmemiz ve tarımsal yeterliliğimizi üst seviyeye çıkarmamız gerekiyor” diyor.

İki ana temelden oluşuyor

“Milli Tarım Projesi yerli ve yeterli üretimle birlikte gıda güvenliğini garanti altına almayı temel alan, sektörün her alanına el atan, hedefleri ve vizyonu net olarak belirlenmiş önemli bir Türkiye projesidir. Milli Tarım Projesi güçlü yarımların teminatı olan bir projedir. Çünkü tarımın milli olmazsa, yarının felaket olur” şeklinde konuşan Faruk

Çelik, projeyi şöyle anlattı:

“Proje, bitkisel üretimde “Havza Bazlı Destekleme Modeli” ve hayvansal üretimde “Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli” olmak üzere iki ana temelden oluşuyor.

Milli Tarım Projesi, yeni Türkiye’nin tarımsal vizyonunu hayata geçirecek olan, sektörün her alanına el atan, çok yönlü ve çok önemli bir projemizdir. Bitkisel Üretimde Havza Bazlı Destekleme Modelimiz Türkiye’nin bitkisel üretim potansiyelini en iyi şekilde kullanabilmeyi amaçlıyor. Bunun için, 941 ilçemizi birer tarım havzası olarak ele aldık. Her havzadaki iklim, topografya, yağış, sulama, üretim, verim, fiyat, maliyet, makine-ekipman ve daha birçok veriyi inceledik.

21 ürün destekleme kapsamında

Ayrıca stratejik ve arz açığı olan 21 ürünü belirleyerek destekleme kapsamına aldık. Bu veriler ışığında; tarımsal hasilamızı maksimize edecek Havza Bazlı Destekleme Modeli’ni oluşturduk.

Bu modelle 941 havzada 21 üründen o havzaya en uygun, en verimli, ülke ihtiyaçları ve dış pazarları da dikkate alarak en

yüksek hasılayı oluşturacak bir ürün planlaması yaptık ve bu planlama çerçevesinde desteklemelerimizi her bir ilçe için ayrı ayrı belirledik. Atatürk'ün "Memleketi iklim su ve toprak verimi bakımından ziraat bölgelerine ayırmak icap eder" sözünü hayata geçirmiş olduk. Buğday ve yem bitkilerini ihtiyaç durumu göz önüne alınarak tüm havzalarda desteklerken, diğer ürünleri de verimli oldukları havzalarda destekliyoruz. Böylece her ilçemizde destekleme kapsamına aldığımız ortalama 4-5 ürüne üreticilerimizi yönlendiriyoruz.

Fiyat istikrarı sağlanacak

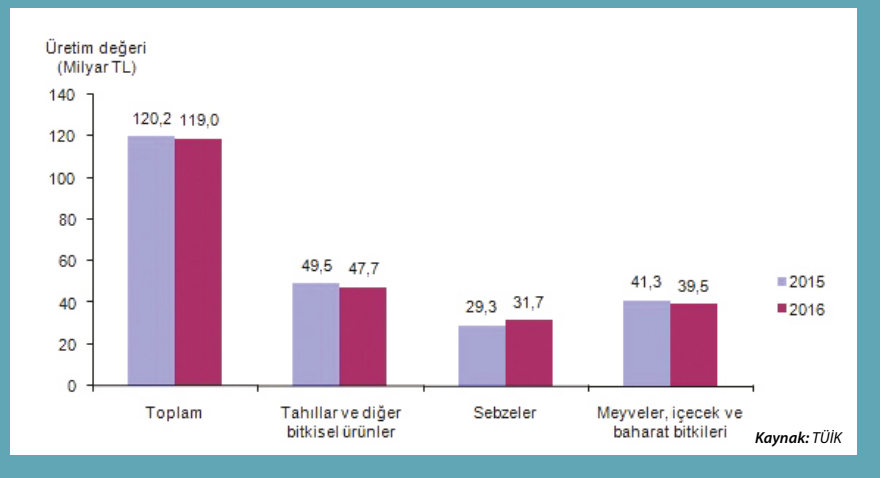
Elbette böyle bir uzmanlaşma, hem planlı ve arz açığını azaltan bir üretimi sağlıyor, hem de havzalarımızda gelişmiş üretim teknikleri ve ölçek ekonomisi kullanarak verimi artırıyor. Bu model sayesinde, bitkisel üretimde arz talep dengesi yoluyla piyasada fiyat istikrarını sağlayarak, üretici ve tüketici fiyatlarındaki dalgalanmaların en aza indirilmesi de mümkün olacaktır. Ayrıca bitkisel üretimdeki temel maliyet unsurları olan mazot, gübre ve tohum maliyetlerini büyük ölçüde karşılayacak şekilde desteklerimizi planladık. Tarımsal destek ödemeleri parça parça değil de üreticinin ihtiyacını karşılayacak şekilde yılda iki kere toplu olarak ödenecek. Sebzeçilikte fideler ilk kez destek kapsamına alındı. Fide ve fidana da %40 destek verilecek.

Sertifikalı tohum kullanma şartı

2018'den itibaren destek almak için, sertifikalı tohum kullanma şartı geliyor. Gerekli tohumluk üretimi için hem özel sektörümüz hem de TİGEM şimdiden seferber oldular. Tohumculuğumuzun gelişmesi, verimin yükselmesi ve tarımsal hasılamızın artması için sertifikalı tohum şart.

Milli Tarım Projesi'nin ikinci önemli ayağı da Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli. Ülkemizde 1 milyon 150 bin ton et üretimine karşılık 1 milyon 300 bin ton et ihtiyacımız var. Yıllık 500 bin adeti bulan hayvan ithalatı yapıyoruz. 14.6 milyon hektar merası olan Türkiye bu tabloyu hak etmiyor. Potansiyelimizi harekete geçirip, ette kendine yeter bir ülke haline gelmek için Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli'ni hayata geçirerek, et meselesini dert meselesi olmaktan çıkarmaya kararlıyız.

Bitkisel Üretim Değerleri (2015-2016)

Damızlık hayvan alımına hibe

Kırmızı et arzımızdaki açığı kapatmak, artan talebi yerli üretimle karşılamak, damızlık üretimini geliştirmek, hayvan hastalıklarıyla etkin mücadele etmek ve hayvancılıkta kendimize yeter hale gelmek için uzun dönemli önlemler içeren Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli ile hayvancılıkta yerli ve yeterli üretimi hedefliyoruz.

Yerli ve yeterli üretim için öncelikle damızlık hayvan sayımızı artırmamız gerekiyor. Bunun için 38 ilde en az 500 baş kapasiteli damızlık gebe düve üretim merkezleri, 31 ilde yine en az 500 baş kapasiteli damızlık koç ve teke üretim merkezleri, 14 ilde de en az 150 baş kapasiteli damızlık manda üretim merkezleri kuracağız. Buralarda; ahır ve ağıl yapımına, makine-ekipman alımına ve damızlık hayvan alımına %50 hibe sağlayacağız. Damızlık üretim merkezleri üreticilerin damızlık ihtiyaçlarını karşılayarak hayvan varlığımızın ihtiyaç ölçüsünde artmasına katkıda bulunacak.

30 il mera hayvancılığı yetiştirici bölgesi olacak

Yine Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli çerçevesinde, üretim maliyetlerini düşürmek için 30 il mera hayvancılığı yetiştirici bölgesi olarak belirledik. Mera varlığı, yetiştirici kültürü ve iklim yapısının uygun olduğu başta Doğu Anadolu bölgesi illeri olmak üzere hayvancılığa yönelik yatırımları destekliyor, bölgeye uygun hayvan yetiştiriciliğini teşvik ediyoruz. Bunun için

meralarımız hayvancılık yapmak ve ıslah etmek şartıyla uzun süreli kiraya verilecek; ahır ve ağıl yapımına %50, düve alımına %30 hibe verilecek.

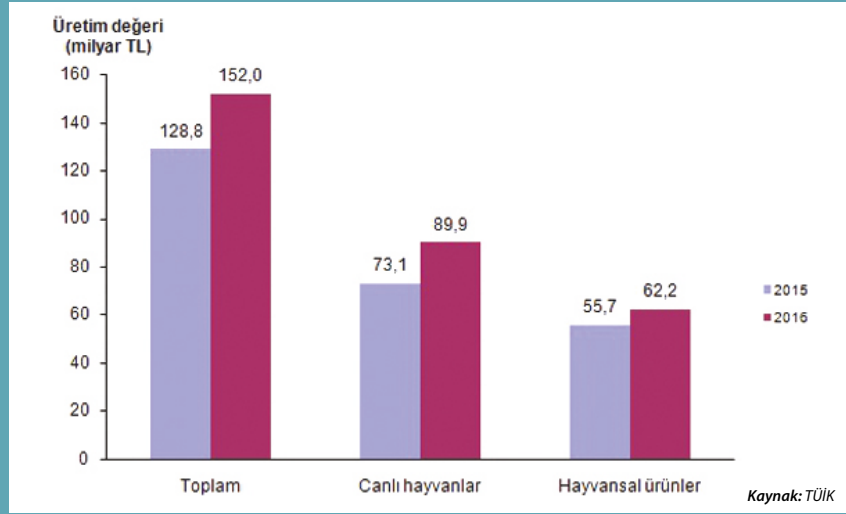
Hayvancılıkta sıkıntı yaşamamızın en büyük sebeplerinden biri buzağı ölümleri. Yılda 400 bin buzağı ölümü gerçekleşirken biz 500 bin hayvan ithal ediyoruz. Bu sorunu çözmek için yetiştirici bölgesinde doğan ve aşıları tamamlanan 4 aylık her buzağı için 750 TL destek vereceğiz. Yani her doğan buzağıya bugünün parasıyla 3 çeyrek altın takıyoruz. Dolayısıyla buzağılara, adeta yeni doğan bir bebek gibi hassas yaklaşacak, aşılarını, bakımlarını en iyi şekilde yapacak, ithalata bağımlılıktan kurtulacağız.

Hayvancılık sektörünü sadece üretimin artırılması yönüyle değil hayvan hastalıklarıyla etkin mücadele ve hayvan refahı yönüyle de ele alıyoruz. Trakya bölgesinde var olan şaptan ari bölge statüsünü kademeli olarak ülke geneline yaygınlaştıracak ve tüm Türkiye'yi şaptan ari hale getireceğiz. Hayvan nakillerinin sağlıklı yürütülmesi için 7 ayrı noktada hayvan dinlendirme ve kontrol merkezleri kuracağız.

Tüketicinin mağdur olması engellenecek

Hayvancılıkta bu kalıcı çözümlerin devreye girme sürecinde ESK'ya da yetiştiriciyi koruyacak ama tüketiciyi mağdur etmeyecek şekilde piyasada regülasyon görevini verdik. İthalat yetkisi ile birlikte ESK arz talep dengesini sağlarken, hem üretim maliyetlerini takip ederek üreticiyi gözetecek,

Hayvansal Üretim Değerleri (2015-2016)

Kültür siğiri fiyatı 2016 yılında bir önceki yıla göre %24,8 artarak 5 bin 161 TL ve yerli siğiri fiyatı %26,3 artarak 3 bin 126 TL olarak gerçekleşti. Koyun ve keçi fiyatlarına bakıldığında, merinos koyun fiyatında %14,9, yerli koyun fiyatında %16,5 ve tiftik keçisi fiyatında %23,2 artış görüldü. Kümes hayvanlarından et tavuğu fiyatı %17,8 artarak 13,92 TL ve yumurta tavuğu fiyatı %17 artarak 15,45 TL olarak gerçekleşti.

hem de spekülasyon fiyat dalgalanmaları ile tüketicinin mağdur olmasını engelleyecek.

Milli Tarım Projesi üreticimizin emeğini bilimin ışığıyla doğru ve verimli alanlara yönlendiren bir projedir. Alın teri akıl feriyale buluşursa üretim artar. Her alanda olduğu gibi tarımda da bilgiyi etkin bir şekilde kullanmamız ve çiftçimizle, üreticimizle buluşturmamız lazım.

Onun için çiftçimize sadece girdi desteği değil bilgi desteği de vermek bizim vazifemiz. Bu amaçla işletmeleri tarım danışmanlarımıza zimmetledik. Bilgi ile emeği; sahada, tarlada, ahırda birleştirdik. Anlık olarak hangi tarımsal işletmemiz hangi danışmanımız tarafından ziyaret edilmiş takip ediyoruz. Danışmanların hizmetlerini de merkezde oluşturduğumuz ekiple, tek tek çiftçilerimizi arayıp memnuniyetlerini sorarak kontrol ediyoruz.

Tarımda bölgesinde lider, dünyada söz sahibi olan bir Türkiye için hayata geçireceğimiz daha pek çok projemiz var. Tarımsal üretimin birincil unsuru olan toprağı çok önemsiyor, toprak kaynaklarımızı korumak ve geliştirmek için azami çaba sarf ediyoruz. Ekilmeyen toprakların tarıma kazandırılmasına yönelik düzenlemeler üzerinde çalışıyoruz. Ayrıca

parçalı arazileri birleştirmek için 2023 yılına kadar 14 milyon hektar alanda toplulaştırmayı tamamlamayı hedefliyoruz. Bu hem üretimi artıracak hem de üreticinin üretim maliyetini azaltacak önemli bir adımdır.

192 ova koruma altına alındı

Öte yandan büyük tarımsal ovalarımızın koruma altına alınması ve sadece tarımsal üretimde kullanılması amacıyla çalışmalar başlattık. 192 ovamızı koruma altına aldık. Bu sayıyı 300'e çıkaracağız. Bu ovalarda çivi bile çakılmayacak, sadece tarımsal üretim yapılacak. Tarımsal arazileri net bir şekilde belirleyecek, ekilmeyen arazileri ve nadas alanlarını üretime kazandıracamız, ekilmeyen boş tarla bırakmayacağız.

Su ve gübre kullanımı konusunda bilimsel yolları izleyerek verimliliği artıracamız. Çiftçilerimizin doğru ve etkin gübre kullanımını için 941 havzanın toprak analizleri ve üretim desenleri ışığında "Gübre Kullanım Rehberleri" hazırladık. Böylece üreticilerimiz, hangi havzada ne miktarda ve nasıl gübre kullanacağı konusunda detaylı bilgiye sahip olacak.

Su kaynaklarının korunmasını önemsiyoruz. Su kısıtı olan havzalarda pompajlı

sulama yapılan ürünlere destek ödemesi yapmıyoruz. Modern sulama sistemleri kurulmasına hibe destekleri sağlıyoruz.

İyi tarım ve organik tarım desteklerimiz devam ediyor. Özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde organik çay üretimini teşvik ederek çay üretiminde, kimyevi gübre yerine organik tarımda izin verilen gübrelerin kullanımına geçiyoruz.

Hibe destekleri artarak devam edecek

Ulusal ve AB katkılı IPARD fonları ile kırsal alanda yatırımcılara sağlanan hibe destekleri artarak devam edecek. IPARD kapsamında 2020 yılına kadar 1 milyar 45 milyon Euro hibe yatırımcılara sunulacak. Gençlerin tarımda kalması ve köye dönüş için 2016 yılında başlattığımız ve yoğun ilgiyle karşılanan genç çiftçilere 30 bin TL Hibe Projesi'ni 2017 ve 2018 yıllarında devam edecek.

Çiftçimizin alınının terinin sigortası olan TARSİM'de gelir (hasılat) bazlı sisteme geçilerek, üreticilerin doğal afetlerden en az seviyede etkilenmelerini sağlayacağız.

Tarım-sanayi entegrasyonuna doğru katkı sağlayan Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri sayısını artırıyoruz. Tarımda Ar-Ge ve inovasyona öncelik veriyoruz.

Yerli anaç tavuk geliyor

İlk yerli etçi anaç tavuğumuzu geliştirdik, kendi yerli etçi anaç tavuğunu üreten dördüncü ülke olduk; 2018 başından itibaren beyaz et üreticilerimiz yerli anaç tavuk temin edebilecekler.

Milli Tarım Projesi'yle tarımda artık yeni bir sayfa açıldı. Bunlar ve daha sayamadığım birçok yeni proje ile Türkiye tarımı önümüzdeki süreçte inanıyorum ki çok daha iyi bir noktaya geleceğiz. Tarımsal üretim potansiyelimizi en rasyonel ve sürdürülebilir şekilde kullanarak üreticinin refahını, tüketicinin memnuniyetini artıracak, üretim planlaması yapabilen, kendine yeten, küresel rekabette söz sahibi bir ülke olacağız."

Lisanslı depoculuk

Faruk Çelik, "Lisanslı depoculuğun, milli tarım için önemi nedir?" şeklindeki sorumuza ise şöyle yanıtladı: "Dünya nüfusunun hızla artması, yaşanan gıda krizleri, tahılların az gelişmiş ülkelerde beslenmede ana gıda

kaynağı olması, doğal afetler ve savaş gibi durumlarda hızla tüketilmeleri, tahıl arzının kısa süreli talebinin ise uzun süreli olması nedenleriyle; tahılların miktar ve kalite yönüyle en az kayıpla depolanması, işlenmesi ve tüketime sunulması önem arz etmektedir.

Ülkemizde yılda ortalama 35-38 milyon ton arasında tahıl üretimi yapılmaktadır. Bunun %70'i piyasalara arz edilmektedir. TMO ile özel sektörün depo varlığı ve mevcut depoların lisanslı depoculuk kriterlerine uygunluğu dikkate alındığında ülkemizin en az 4-5 milyon ton depo açığı bulunduğu görülmektedir.

Tahılların üreticimizin en temel üretim kalemi olması ve ülkemiz ekonomisindeki önemi dikkate alındığında tahılların en az kayıpla ve uzun süre sağlıklı şartlarda depolanması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Lisanslı depoculuğun tam anlamıyla faaliyete geçmesi tarım sektöründeki tüm kesimlere faydası vardır.

Üreticiler açısından;

► Ürünlerini muhafaza edecekleri güvenli, sigortalı ve sağlıklı depo imkânı,

► Fiyatların düşük olduğu hasat döneminde ürünlerini satmak yerine elektronik ürün senetlerini teminat göstererek uygun koşullarda kredi temini,

► Ürettiği ürünlerin akredite laboratuvar koşullarında standardının belirlenerek depolanması ve kalitesine göre fiyat ve pazarlama imkânı sağlanması,

► Ürününün daha sağlıklı depolarda muhafaza ederek fiyatların en yüksek olduğu dönemde pazarlama imkânı,

► Elektronik ürün senedinin borsada satışa sunulması ile ürünün sınırlı sayıdaki tüccara satmak yerine daha fazla alıcının rekabetinden yararlanarak yüksek kazanç elde etme imkânı,

► Ürün tesliminde %2 zirai stopaj ve %2 SGK kesintisi muafiyetinden faydalanma imkânı sağlayacak,

► Lisanslı depolara ürün tesliminde geçici alım merkezlerinde alınan %1 hizmet bedeli alınmayacaktır.

Sanayiciler ve tüccarlar açısından;

► Talep ettikleri miktar, tür ve kalitedeki ürünü güvenilir şekilde, elektronik ortamda mekân sınırlaması olmaksızın kısa zamanda temin etme,

► Sahip oldukları ürün senetleriyle, olası fiyat farklılıklarından korunma,

► Elleriindeki ürün senetlerini teminat göstererek bankalardan kredi temini,

► Gereksiz ürün taşımacılığı yapılmayarak nakliye masraflarının en aza düşürülmesi sağlanacaktır.

Lisanslı depoculuk faaliyetinde bulunan sektör açısından;

► Lisanslı depoculuk sistemi teşvik kapsamına alındığından, ürünlerin elektronik ürün senedi aracılığıyla alım satımlarında %2 zirai stopaj, %20 gelir ve kurumlar vergisi ile %1 oranında katma değer vergisinden istisnadır.

► Lisanslı depolarda muhafaza edilen ürünler için kira ücretlerinin %50'si oranında depo kira desteğinden faydalanacaktır.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası

Lisanslı depolarda depolanan tarım ürünlerini temsil edecek elektronik ürün senetlerinin işlem göreceği, uluslararası düzeyde faaliyette bulunacak Türkiye Ürün İhtisas Borsası 6 Nisan 2017'de Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuştur.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Toprak Mahsulleri Ofisi, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Ziraat Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, Türkiye Halk Bankası ve 33 ticaret borsasının ortak olduğu bir yapılanmadır.

Ürün İhtisas Borsası; lisanslı depoculuk sistemi kapsamındaki tarım ürünlerinin fiziki veya elektronik ortamlarda alım satımına aracılık edecektir. Böylece ülkemizde tarım ürünlerinin ticaretini geliştirecek olan Türkiye Ürün İhtisas Borsası, üreticinin ürününü değerinde satmasını sağlayacak, piyasada lokal ve spekülatif fiyat farklılıkları oluşmasını engelleyecektir.

Ürün ihtisas borsası ile çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu gelişmiş bir tarım ürünleri piyasası oluşacaktır. Üreticilerin alın teri hak ettiği değeri bulacak ve sanayicimizin ve tüccarımızın ticaretine bereket katacaktır.

Lisanslı depoculuk ve ürün ihtisas borsalarının kullanımı yaygınlaştıkça;

► Çiftçilerimiz ürünlerini, yakın çevrelerindeki sınırlı sayıdaki tüccara satmak zorunda kalmayacak, çok sayıda alıcının oluşturacağı rekabetten yararlanabilecektir.

► Çok sayıda alıcı ve satıcının bir araya gelmesiyle fiyatın objektif ve doğru olarak oluşabileceği bir piyasa oluşacaktır.

► Ürünler, elektronik ürün senetleri vasıtasıyla elektronik ortamda el değiştirebilecek, lojistik maliyetler azalacak ve zaman kaybı olmayacaktır.

► Sanayiciler ihtiyaç duydukları ürünleri kısa zamanda kolayca tedarik edebilecektir.

► Ürün senetleri; altın, döviz, hisse senedi gibi alternatif bir yatırım aracı haline gelecek, faizsiz yatırım araçları olmaları nedeniyle, özellikle Ortadoğu sermayesi tarafından talep görebilecektir.

Havza Bazlı Destekleme Modeli

Tüm bu faydaları; Milli Tarım Projemiz, özellikle de Havza Bazlı Destekleme Modelimiz ile birlikte değerlendirdiğimizde; üreticimize ve tarım sektörümüze geleceğe güvenle bakacağı, önünü net göreceği bir sistem hazırlamış oluyoruz. Üreticimiz bulunduğu havzada desteklenen ürünleri ekerek hem verimli üretim yapacak, hem piyasanın ihtiyacına cevap vererek değerli üretim yapacak, hem de ürün ihtisas borsalarında ürününü değerinde satabilecektir. Elbette bunun için; Borsalarımızın üreticilerimiz ve Bakanlığımız ile işbirliği halinde, desteklenen ürünleri depolama kapasitesini oluşturması gerekmektedir. Her havzanın üretim deseni Havza Bazlı Destekleme Modeli çerçevesinde belirlendiğinden; hangi bölgede hangi ürün için ne kadar depo ihtiyacı olacağını öngörmek bu sistemde çok daha kolay olacaktır.

Borsalarımıza; gerekli depo yatırımlarında önyak olma görevinin yanısıra, üretici ve tüccarların sisteme yönlendirilmesinde de önemli bir görev düşmektedir. Çeşitli paydaşlarımızla birlikte üreticilerimizi bilinçlendirmeye yönelik yürüttüğümüz çalışmalarda, Ticaret Borsalarının da; lisanslı depoculuk ve ürün ihtisas borsalarının faydalarını çiftçiye aktararak biz yardımcı olacağına inanıyorum.

Lisanslı depoculuk ve ürün ihtisas borsalarının kullanımının yaygınlaşması, bundan sonraki yıllarda havzalarda desteklenecek ürünleri belirlerken Bakanlığımız için de yol gösterici olacaktır. Arz fazlası veya arz açığı olan ürünleri görerek, üreticilerimizi doğru yönlendirme ve ülkemiz ihtiyaçlarına cevap verecek üretimi planlamamız mümkün olacaktır."